

UN PUMNAL DE TIP RĂSĂRITEAN DESCOPERIT LA BEIDAUD - JUDEȚUL TULCEA

Gabriel JUGĂNARU

În colecțiile Muzeului Județean de Arheologie din Tulcea se află un pumnal din bronz (nr. de inv. 4858), descoperit în 1977 în așezarea hallstattiană de la Beidaud - jud. Tulcea¹

Pumnalul, lucrat prin turnare, are lama folioasă nervură mediană marcată în partea inferioară de un inel-gardă, limba mânerului fiind teșită la un capăt (pl. I).

Corpul pumnalului este șlefuit, excepție făcând capătul limbii mânerului, care are un aspect neîngrijit, zgrumțuros - sugerând faptul că metalul a fost turnat în matriță printr-un orificiu situat în dreptul capătului limbii mânerului (practica este bine atestată în spațiul nord-pontic, mai ales în centrul metalurgic al culturii Sabatinovka de la Krasnomaiațk²).

Dimensiuni: lungimea pumnalului: 18 cm; lungimea lamei: 13,4 cm; lățimea maximă a lamei: 4,2 cm; diametrul inelului: 2 cm; lungimea limbii mânerului: 1 cm.

Starea de conservare este bună, pumnalul având actualmente o patină verzuie.

Pumnalul de la Beidaud, indubitabil, se încadrează în seria pumnalelor de origine nord-pontică de tip Krasnomaiațk, cu numeroase analogii în mediul cultural Sabatinovka (Berezky³, Kobanovsk⁴, Novoazovsk⁵, Krasnomaiațk⁶, Goian⁷, Chișinău⁸), în mediul Noua (Cernăuți-Mahala⁹, și Kruglik-Hotin¹⁰ în Bucovina de nord, Duda¹¹ -jud. Vaslui, Rogojeni¹² și Băleni¹³ din jud. Galați), precum și în mediul cultural Coslogeni (Grădiștea Coslogeni¹⁴ și Pietroiu¹⁵ - din jud. Călărași).

Practic cea mai clară analogie-asemănarea mergând aproape până la identitate (cu excepția limbii mânerului și a dimensiunilor), o constituie piesa de la Grădiștea-Coslogeni descoperită în anul 1986¹⁶

În ceea ce privește datarea pumnalului de tip Krasnomaiațk - după opiniile cumulate ale specialiștilor, aceasta cuprinde o etapă cronologică destul de largă - respectiv secolele XVI-XI î. H. Astfel V. Klochko¹⁷ încadrează acest tip de pumnal - alături de alte arme aparținând culturii Sabatinovka în sec. XVI-XIII î. H.; A. M. Leskov¹⁸ îl consideră ca aparținând unei etape pre-Sabatinovka, respectiv sec. XV-XIV î. H.; A. I. Terenjojin¹⁹ îl încadrează în sec. XIV-XIII î. H., în timp ce V. A. Dergacev²⁰ și O. A. Krivțova-Grakova²¹ optează pentru o datare mai joasă și restrânsă - la nivelul sec. XIII î. H. Această ultimă ipoteză este însușită și de M. P. Dimbovița²² - care afirmă că acest tip de pumnal ar face parte dintr-o perioadă anterioară culturii Belogradovka.

Al. Oancea²³ - într-un studiu din 1981, considera că exemplarele de la Rogojeni și Băleni reprezintă o formă evoluată a celor de tip Pokrovsk. Evoluția acestui tip de pumnal

ar consta - după cum sublinia și Krivțova-Grakova²⁴, în adăugarea și mai apoi mărirea inelului-gardă, situat la baza lamei pumnalului.

Cea mai coborâtă datare a fost propusă de M. Neagu și D. Nanu Basarab²⁵ - odată cu publicarea pumnalului descoperit în 1986 în nivelul de la baza așezării eponime de la Grădiștea Coslogeni. În acest nivel, alături de pumnal - dar și în alte contexte, au mai fost descoperite o fibulă cu arc simetric de tip BogenFibel²⁶ și două psalii din os²⁷, datate în secolele XII-XI î. H.

Situarea pe același palier stratigrafic a pumnalului cu celelalte piese (fibula constituind în mod cert un solid element de datare) a permis ca limita inferioară a datării pumnalelor de tip Krasnomaiatk să poată fi coborâtă la nivelul Ha A₁A₂.

Așa cum am subliniat mai sus, între piesa de la Grădiștea Coslogeni și cea de la Beidaud, există o mare asemănare. Mai mult, contextul stratigrafic al descoperirii de la Grădiștea Coslogeni și al descoperirii de la Beidaud este, într-o oarecare măsură, comparabil

Exemplarul de la Beidaud a fost descoperit în nivelul de la baza așezării - nivel atribuit de autorii cercetării G. Simion și E. Lăzărucă²⁸ culturii Coslogeni.

Cum însă în același nivel se aflau și fragmente ceramice hallstattiene decorate cu motive incizate - tipice fazei Babadag I²⁹, ne întrebăm dacă la Beidaud s-ar putea face o distincție stratigrafică între o etapă Coslogeni și una Babadag I. Oricum, lipsa unei cenzuri între cele două momente culturale în stratigrafia de la Beidaud, situație întâlnită de altfel la Garvăn-Mlajitul Florilor³⁰ - jud. Tulcea și Satu Nou- Valea lui Voicu³¹ - jud. Constanța, pentru a da numai două exemple, vine să întărească ipoteza datării târzii a descoperirilor Coslogeni din teritoriul Dobrogei.

Referindu-ne strict la cele două pumnale de la Beidaud și Grădiștea Coslogeni, considerăm că acestea reprezintă - în stadiul actual al cercetărilor, cele mai târzii piese aparținând tipului Krasnomaiatk.

Datarea acestora în Ha A₁ - eventual la începutul Ha A₂, are anumite implicații în raportul Coslogeni-Babadag I, în conturarea unui aport (de altfel greu sesizabil) adus de purtătorii civilizației de tip nord-pontic (complexul Sabatinovka-Noua-Coslogeni) la cristalizarea culturii tracice de tip Babadag la Gurile Dunării.

NOTE

1. G. Simion, E. Lazurcă, Peuce, VIII, 1980, p. 37-54. Pumnalul ne-a fost oferit spre publicare de dl. dr. G. Simion. Pe această cale îi aducem calde mulțumiri.

2. Apud O. Levickij, *Litejnaja forma s poselenija kul'tury Noua u st. Koblylnja. In Arheologičeskie issledovanija molodyh vekov Moldavii*, Chișinău, 1990, p. 103-104, fig. 6; Apud M. Neagu, *The eastern component of the Coslogeni culture*. Culture et Civilization au Bas Danube, X, 1993, pl. X/2, 3.

3. V. A. Dergacev, *Bronzovyje predmety iz Dnestrovsko-Prut'skogo meC durăc ij*. Chișinău, 1975, p. 54-56, fig. 2/13.

4. A. I. Terenokhin, în *S.A.*, 1965, p. 63-85, fig. 1/24.

5. V. Klochko, *Weapons of the tribes of the Sabatinovka culture*. În *Culture et Civilization au Bas Danube*, X, 1993, pl. 6/7.

6. O. A. Krivcova-Grakova, în *M.I.A.*, 46, 1995, p. 141, fig. 30/2.

7. V. A. Dergacev, *op. cit.*, fig. 9/18.

8. N. Golceva, *Dva kinžala-meča epohi bronzii iz sobraniia Nacional'nogo Muzeia Istorii Moldovy*.

Referat prezentat la sesiunea de comunicări a M. N. I. din Chișinău, decembrie 1991.

9. M. P. Dîmbovița, în *Arheologia Moldovei* IV, 1966, p. 348.

10. *Ibidem*.

11. *Ibidem*, p. 346-350, fig. 1/7.

12. I. T. Dragomir, *Descoperiri arheologice la Rogojeni, pe valea Horincii (jud. Galați)*. În *Materiale și Cercetări Arheologice*, IX, 1970, p. 507-508, fig. 5/3.

13. Idem, *Un nou depozit de obiecte de bronz descoperite la Băleni, în sudul Moldovei*. În *Danubius*, I, 1967, p. 90, 93, fig. 8/3-4.

14. V. Culică, în *SCIIVA* 26, 1975, 4, p. 521-527, fig. 3/1 - o piesă fragmentară; M. Neagu, D. Nanu Basarab, în *Cultură și civilizație la Dunărea de Jos*, II, 1986, p. 113-116, fig. 17, 22; M. Neagu, *op. cit.*, p. 175, pl. X/4.

15. M. Neagu, D. Nanu Basarab, *op. cit.*, p. 115.

16. *Ibidem*, p. 113-116, fig. 17, 22.

17. V. Klochko, *op. cit.*, p. 45.

18. A. M. Leskov, *Pamjatniki epohi bronzii iz Evropejskoj časti SSSR*. Ed. Naukova dumka, Kiev, 1967, p. 165.

19. A. I. Terenokhin, *op. cit.*, p. 69.

20. V. A. Dergacev, *op. cit.*, p. 54-56.

21. O. A. Krivcova-Grakova, *op. cit.*, p. 141.

22. M. P. Dîmbovița, *op. cit.*, p. 349-350.

23. Al. Oancea, în *Dacia N.S.*, XXV, 1981, p. 157.

24. O. A. Krivtsova-Grakova, *op. cit.*, p. 141.

25. M. Neagu, D. Nanu Basarab, *op. cit.*, p. 117.

26. *Ibidem*, p. 114, fig. 18, 29.

27. *Ibidem*, p. 114, fig. 15, 19.

28. G. Simion, E. Lăzarcă, *op. cit.*, p. 50, pl. VII/2-4.

29. *Ibidem*, pl. VII/7.

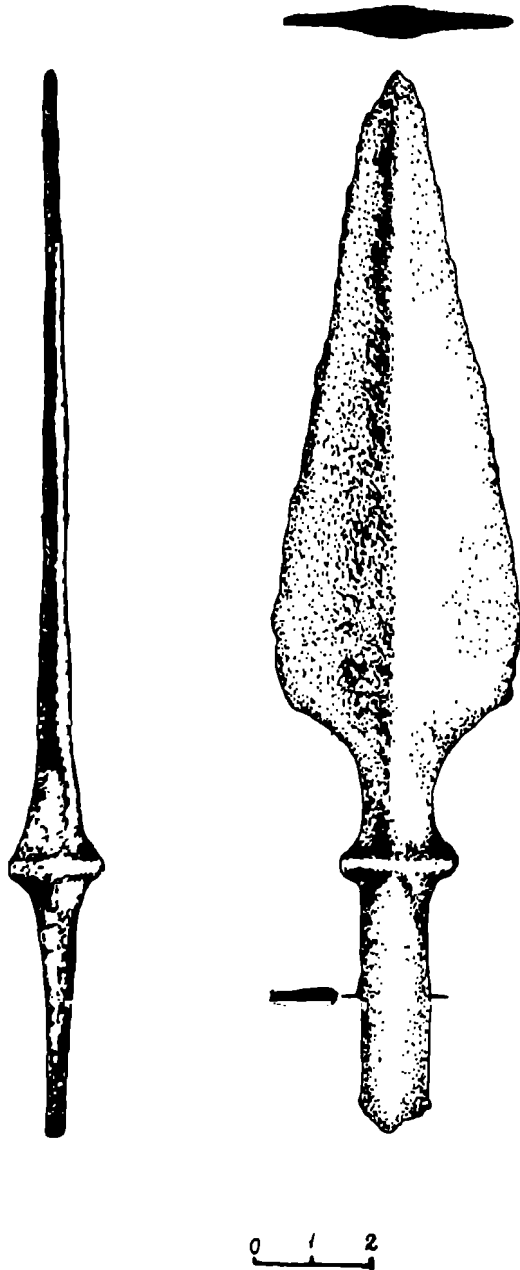
30. G. Jugănaru, *Manifestations precoces du Premier Age du Fer en Dobroudja (Les decouvertes de Gârvan-Mlajitul Florilor dept. de Tulcea)*. Lucrare în curs de apariție în volumul *Colocviului Prima epocă a fierului la Gurile Dunării de Jos și în zonele circumpontice*, Tulcea, 1993.

31. M. Irimia, N. Conovici, *Descoperiri hallstattiene în zona davei getice de la Satul Nou (com. Oltina, jud. Constanța)*. În *Pontica*, XXVI, 1993, p. 51-114.

**A DAGGER OF EASTERN TYPE, DISCOVERED AT
BEIDAUD-TULCEA COUNTY
(Summary)**

The author introduces a dagger with a leaf-shaped blade, median rib and watching-ring, which was discovered in 1977, within the Hallstattian settlement of Beidaud. This dagger ranges with the series of those of Krasnomaiatk type widely spread northwards to the Pontic area. The author is taking into account the analogies between this exhibit of Beidaud and the Sabatinovka-Noua-Coslogeni cultural aspects.

Comparing the Beidaud dagger with the one found at Grădiștea-Coslogeni, the author places them on the same chronological level (Ha A₁ - the beginning of Ha A₂), emphasizing the implications of this date within the context of Coslogeni-Babadag cultural connections.

Pl. I - Beidaud - pumnal de tip răsăritean